

"Cechownia Kultury - weź kulturę w swoje ręce"

Raport z diagnozy w
ramach Programu Dom
Kultury+ Inicjatywy
Lokalne 2026
prowadzonej w
Mysłowicach dzielnicach:
Ławki, Morgi, Wesoła.

Tomasz Kasprzak

Spis treści

Kluczowe wnioski	3
Wstęp	8
O Programie Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne	9
Założenia metodologiczne – przyjęty model diagnozy	10
Cechownia Kultury - wyniki diagnozy	15
1. Kiedyś tu wszędzie były gospodarstwa, a ludzie pracowali w kopalni. Kontekst działań kulturalno-społecznych w Wesolej, na Ławkach i Morgach	15
2. Każda dzielnica jest inna i ma swój charakter. Lokalność z perspektywy mieszkańców	17
3. Tu jest spokój, tu jesteśmy u siebie. Potencjał miejsc i ludzi.	19
4. Tak żeby ludzie przyszli, nie tylko Ci co wymyślili. O potrzebach mieszkańców i pomysłach na inicjatywy.	22
5. Jak wziąć kulturę w swoje ręce? Typ i potencjał inicjatyw lokalnych.	26
Podsumowanie	30

Kluczowe wnioski

W diagnozie wzięło udział ponad 250 mieszkańców i mieszanek myslowickich dzielnicy Wesola, Lawki, Morgi.

- ✓ Wśród mieszkańców dominuje pozytywny odbiór własnych dzielnic oraz samych Myslowic (za wyjątkiem kwestii problemów komunikacyjnych, fatalnej infrastruktury drogowej i przedłużających się remontów dróg na Lawkach).

- ✓ **Potencjał** dzielnic stanowią przede wszystkim:

- lokalna historia i tradycja;
- zielony, podmiejski charakter dzielnic;
- Wesola, Lawki, Morgi jako spokojne, dobre miejsce do życia;
- więziotwórcza i aktywizująca rola miejscowych kościołów;
- aktywne podmioty, liderzy lokalni w Wesolej (m.in. Stowarzyszenie Sportowa Wesola, Wesolaevents4u, Rugby Klub Hegemon Myslowice) i na Morgach (m.in. orkiestra, „Szarne Dziolszki”, Stowarzyszenie Morgowski Przystanek Kultury);
- funkcjonowanie filii Myslowickiego Ośrodka Kultury (MOK) w Wesolej i na Morgach;
- lokalne zasoby przyrodnicze, punkty widokowe;

Wyzwania stanowią zwłaszcza:

- aspekt komunikacyjny (konieczność dojeżdżania, rzadko kursującymi autobusami, brak lub ograniczony zasięgu ścieżek rowerowych, brak chodników w częściach dzielnic);
- brak, względnie niewystarczająca dostępność infrastruktury, która mogłaby służyć różnego rodzaju aktywnościom grupowym (kulturalnym, sportowym i in.), a przy okazji (lub przede wszystkim) integracji mieszkańców z różnych grup wiekowych;
- brak i/lub zły stan infrastruktury społeczno-kulturalnej (zniszczone boiska, brak świetlicy na Lawkach);

- ograniczona oferta dla młodzieży oraz dorosłych (przede wszystkim zadaszonych miejsc spotkań);
- utrudniony dostęp do oferty kulturalnej niektórych części dzielnic, szczególnie Ławek;
- brak centrum życia społeczno-kulturalnego dzielnic;
- ograniczenia finansowe z jakimi borykają się lokalne podmioty, ograniczona liczba podmiotów lokalnych aktywnych w obszarze społeczno-kulturalnym, szczególnie na Ławkach.

Wyniki diagnozy lokalnej w wielu miejscach potwierdzają dane zgromadzone w ramach przygotowania Strategii Rozwoju Mysłowice 2030+ w 2023 roku – wówczas mieszkańcy wskazali że w Mysłowicach powinno być więcej (w kolejności największej liczby wskazań): miejsc dla młodzieży, kawiarni / pubów / restauracji, infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, wyróżniających atrakcji turystycznych, ścieżek rowerowych¹.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy lokalnej można określić najważniejsze kierunki rozwijania aktywności kulturalnej w poszczególnych dzielnicach objętych badaniem. W odniesieniu do planowanego naboru pomysłów na inicjatywy lokalne, szczególnie cenne będą działania o następujących cechach:

- ✓ **Inicjatywy zgłaszane i/lub realizowane przez młodzież oraz inicjatywy zakładające aktywne zaangażowanie młodzieży.** Rekomendacja wynika z potrzeby tworzenia w lokalnym otoczeniu jak najlepszych warunków dla rozwoju społecznego, twórczego i osobistego młodych osób, dla którego kultura może być efektywnym narzędziem rozwoju.
- ✓ **Większa liczba imprez plenerowych.** Uczestnicy diagnozy wielokrotnie wskazywali na potrzebę rozbudowania ofert wydarzeń na świeżym powietrzu.

¹ <https://planowanie.myslowice.pl/strategia-rozwoju/>

Padaly propozycje występów wykonawców hip-hopowych i K-popu, disco-polo, rock;

✓ **Wsparcie zainteresowań lokalnością, wspieranie i świętowanie lokalnej**

tradycji. O sile i znaczeniu lokalnej tradycji spontanicznie wskazywali niemal wszyscy badani, Szczególnie starsi mieszkańcy są często skarbnicą wiedzy na temat swojej okolicy, zbierają stare zdjęcia i inne artefakty przeszłości, również wśród młodszych mieszkańców widać „renesans śląskości” – widoczny m.in. na Morgach poprzez przygotowywanie i zakładanie strojów śląskich na uroczystości kościelne. Ze wsparciem MOK mogłyby powstać wystawy poświęcone poszczególnym miejscowościom. Do części tych działań można włączyć lokalną młodzież. W ramach zainteresowania lokalnością i podtrzymywania przekazu międzypokoleniowego warto pomyśleć o organizacji spacerów po poszczególnych dzielnicach, połączone z opowieściami osób zajmujących się lokalną historią lub starszych mieszkańców tych miejsc. Warto promować inicjatywy służące promowaniu, odkrywaniu i zachowywaniu wiedzy o unikalnych historiach i elementach lokalnej kultury i przyrody, związanych z danym miejscem lub otoczeniem, w tym przede wszystkim tych mniej znanych i nieoczywistych. Rekomendacja ma na celu zwrócenie uwagi na niezwykle bogate i różnorodne, lokalne dziedzictwo historyczne i kulturowe, jako istotny czynnik kulturotwórczy i budujący poczucie lokalnej tożsamości.

✓ W diagnozie DK+ z 2015 roku autorzy wskazują na potrzebę usytuowanie

MOKu z jednej strony jako miejsca aktywnego i wspierającego pracę w filiach, a z drugiej agregującego pomysły z dzielnic, koordynującego je, poszukującego partnerstw, promującego inicjatywy w innych dzielnicach, celem budowy spójnych i wspólnych koncepcji oraz zgody społecznej podczas realizacji konkretnych wydarzeń. Ten postulat powinien być realizowany poprzez **wzmocnienie współpracy między MOK a szkołami, lokalnymi podmiotami**. Ta współpraca od lat już jest, należy uznać ją za duży atut lokalny, warto jednak ją rozszerzać, aktualizować, choćby z faktu ze szkoły to

zasadnicze miejsce spędzania czasu dla wszystkich młodych mieszkańców gminy, ponadto następuje zmiana kadrowa i pokoleniowa zarówno w MOK jak i szkołach. Ważną oddolną pracą skierowaną do młodzieży mogłyby być podejmowanie większej liczbie różnorodnych krótko- i długoterminowych inicjatyw w przestrzeni szkoły. Przykładowo - przeprowadzanie przez pracowników MOK (w towarzystwie nauczyciela) szybkich konsultacji dotyczących oferty kulturalnej. Dobrym przykładem jest opisywana w tym dokumencie współpraca MOK ze szkołami w ramach diagnozy lokalnej (organizacja warsztatów z uczniami). Pomocne mogłoby też być częstsze uczestnictwo pracowników MOK w życiu szkoły – mogliby oni co jakiś czas przychodzić na zaproszenie szkoły, a organizując ciekawe aktywności, dać się poznać i zachęcić do odwiedzania fili MOK. W ten sposób MOK miałyby szansę wrosnąć w świadomość uczniów i stać się przyjaznym, otwartym punktem na mapie dzielnic.

✓ **Zorganizowanie warsztatów prowadzonych przez lokalnych ekspertów**

dla młodych dotyczących lokalnej tradycji, rękodzielnictwa. Byłby to przyczynek do wzmocnienia „wymiany międzypokoleniowej” jaka jest widoczna np. na Morgach w zakresie śpiewu, strojów ludowych.

✓ **Miejsca potencjalnych wydarzeń.** Mieszkańcy wskazywali takie lokalizacje

jak FALA, skatepark w Wesolej, tereny, boiska przy kościołach i szkołach w poszczególnych dzielnicach, teren obok fili MOK na Morgach. Na podstawie diagnozy można sformułować rekomendację **aby zgłaszane inicjatywy wykorzystywały lokalne zasoby przyrodnicze i/lub historyczne**. Warto rozważyć realizowanie inicjatyw w plenerze – w miejscach o istotnych walorach przyrodniczo-kulturowych, a jednocześnie popularnych wśród mieszkank i mieszkańców dzielnic.

✓ **Badani deklarowali potrzebę inicjatyw oddolnych. Biorący udział w diagnozie mieszkańcy wyrażają duże zainteresowanie możliwością przygotowania i**

realizacji inicjatyw lokalnych – daje to szanse na partycypacyjną formę realizacji drugiej części projektu DK+ Inicjatywy Lokalne w dzielnicach (zgłoszenie i realizacja własnych inicjatyw przez mieszkańców).

✓ **„Cechownia Kultury” w ramach DK+ Inicjatywy Lokalne to działanie**

grupowe – w jego efekcie mają szansę wytworzyć się i/lub wzmocnić sieci lokalne, które mają szansę trwać i przynosić wymierne efekty jej uczestnikom i szerszej społeczności Ławek, Morg i Wesołej (wsparcie, wymiana wiedzy i doświadczeń, wspólne, aktywne spędzanie czasu, wspólne pisanie wniosków, realizacja projektów).

✓ Widać ogromne zapotrzebowanie na tego typu projekty jak „Cechownia

Kultury”. Z jednej strony mocno odczuwane są **bariery finansowe** - MOK dysponuje ograniczonymi środkami na realizację własnego programu, nie istnieje lokalny mechanizm finansowania czy dotacji działań oddolnych. Z drugiej strony **miasto Mysłowice i same badane dzielnice są rozproszone, słabo skomunikowana** (na poziomie transportu publicznego), a DK+ Inicjatywy Lokalne daje możliwość realizacji pomysłów w każdej z tych odległych od centrum dzielnic.

Wstęp

W 2026 roku Mysłowicki Ośrodek Kultury (MOK) dołączył do grona instytucji kultury z całego kraju, które są beneficjentami programu Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne. Działanie dofinansowane jest ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2026. Motywacją do tego była chęć lepszego poznania potrzeb odbiorców działań, nawiązania dialogu z grupami w niewielkim stopniu korzystającymi z oferty instytucji, a także umożliwienie osobom mieszkającym na terenie dzielnic odległych od centrum Mysłowic większej sprawczości w zakresie tworzenia programu MOK oraz włączenie szerszej społeczności w realizację wspólnych działań. Nazwa projektu „Cechownia Kultury” nie jest przypadkowa – jak podkreślają autorzy projektu z MOK, cechownia była kiedyś sercem górniczej dzielnicy. Miejsce, w którym zaczynała się każda zmiana – spotkanie, organizacja, wspólnota. Mysłowicki Ośrodek Kultury chce przywrócić tego ducha w nowej formie.

Cechownia Kultury to program naboru inicjatyw kulturalnych skierowany do mieszkańców dzielnic Morgi, Wesoła i Ławki. Szukamy osób, grup i społeczności, które mają pomysł na działanie kulturalne w swojej okolicy – i chcą go zrealizować razem z sąsiadami.

Pierwszym etapem projektu było przeprowadzenie diagnozy lokalnej. Planując diagnozę, chcieliśmy² skupić się na określeniu potencjału kulturotwórczego górniczych dzielnic Ławki, Wesoła, Morgi. Potencjał kulturotwórczy rozumiemy jako możliwość tworzenia, rozwijania i promowania różnych dziedzin kultury oraz aktywności społeczno-kulturalnej. Jest to zdolność do organizowania wydarzeń kulturalnych, wspierania lokalnych artystów i rzemieślników, edukacji kulturalnej, dbania o dziedzictwo kulturowe oraz współpracy z innymi miejscowościami i

² Przez „my” rozumiemy przedstawicieli MOK, w szczególności koordynatorkę DK+ Inicjatywy Lokalne, animatora wspierającego MOK z ramienia NCK oraz badacza-diagnostę.

instytucjami kulturalnymi. Wierzymy, że lepsze poznanie potencjału kulturotwórczego tych dzielnic może przyczynić się do promowania ludzi z kręgów kultury tych górniczych rejonów i stworzenia im możliwości prezentacji własnej twórczości wśród lokalnej społeczności. Docelowo, jako ośrodek kultury, MOK może wykorzystać ich potencjał przy tworzeniu różnego rodzaju wydarzeń, warsztatów, imprez i inicjatyw.

Poniższy raport zawiera wyniki diagnozy lokalnej prowadzonej w ramach projektu „Cechownia Kultury”. Projekt finansowany jest w ramach programu „Dom Kultury+ Edycja 2026” w okresie od marca do listopada 2026 roku. Sama diagnoza prowadzona była w okresie maj–czerwiec 2026 roku.

Diagnoza nie byłaby możliwa bez zaangażowania osób, których działania, opinie i postawy poddawane są badaniu. Na wstępie chcę podziękować mieszkańcom Morg, Ławek i Wesolej. Dziękuję też autorom i realizatorom projektu z Mysłowickiego Ośrodka Kultury oraz animatorowi wspierającemu MOK w Mysłowicach z ramienia Narodowego Centrum Kultury.

O Programie Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne

Zgodnie z regulaminem, strategicznym celem Programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne (dalej Program) jest inicjowanie działań służących wzmocnieniu zaangażowania domów kultury w życie społeczności lokalnej, odkrywanie i rozwijanie potencjału i kapitału kulturowego jej członków oraz kulturotwórczych zasobów społeczności³. Program ma zwiększać zaangażowanie domów kultury, ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w życie społeczności lokalnych poprzez odkrywanie i wspieranie oddolnych inicjatyw kulturotwórczych, realizowanych przez mieszkańców gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich. Realizacja programu ma wesprzeć tworzenie warunków sprzyjających refleksji domów kultury z

³ Regulamin Programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Edycja 2026, <https://nck.pl/upload/2023/11/regulamin-dom-kultury-edycja-2024373.pdf> [data dostępu: 15.06.2026], s. 1.

wykorzystaniem systematycznego mikrobiadnozoowania społeczności lokalnej⁴. Program składa się z dwóch etapów.

- Pierwszy obejmuje przeprowadzenie diagnozy identyfikującej zasoby kulturowe danej społeczności lokalnej. Wypracowane w ramach działań badawczych wnioski i rekomendacje stają się podstawą do stworzenia zasad wyboru inicjatyw, które mieszkańcy będą mogli zgłaszać w otwartym naborze.
- Druga faza Programu je realizację wybranych inicjatyw..

Zgodnie z regulaminem, jednym z oczekiwanych efektów Programu jest wzmocnienie roli domu kultury jako miejsca otwartego, wspólnego dla wszystkich mieszkańców. W celu osiągnięcia tego rezultatu zaplanowane działania powinny służyć przede wszystkim inicjowaniu nowych praktyk zarządzania instytucją kultury, odkrywaniu i pobudzaniu aktywności społecznej, wspomaganie rozwoju kapitału społecznego i kulturowego oraz poznawaniu nowych możliwości współpracy z mieszkańcami⁵.

Mysłowicki Ośrodek Kultury jako instytucja po raz trzeci jest beneficjentem programu Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne – wcześniej realizował DK+ w 2015 (projekt: „Mysłowickie Mobilizacje Kulturalne” i 2022 (projekt DŹWIG KULTURY).

Założenia metodologiczne – przyjęty model diagnozy

Przygotowując wniosek do Programu DK+ Inicjatywy Lokalne Mysłowicki Ośrodek Kultury zaplanował realizację całego projektu (w tym diagnozy) w oparciu o **model partycypacyjny**, który zakłada ścisłą współpracę z lokalnymi instytucjami i

⁴ Tamże, s. 4.

⁵ Tamże, s. 2.

społecznościami w celu aktywizacji i integracji grup dotychczas niewidocznych społecznie lub wycofanych, ale o dużym potencjale kulturowym.

Obszar i zasięg diagnozy

Przeprowadzona diagnoza lokalna objęła teren trzech dzielnic Mysłowic – Wesolej, Morg i Ławek. Zaproszenie do włączenia się w dyskusję na temat kultury skierowaliśmy do wszystkich mieszkańców dzielnic, bez względu na wiek i miejsce zamieszkania. Działania badawcze przeprowadzone w dzielnicach odbywały się zarówno w siedzibach filii MOK na Morgach i w Wesolej, szkołach, kościołach, jak i w przestrzeni publicznej dzielnic.

Cel diagnozy

Celem diagnozy było pozyskanie informacji na temat lokalnego potencjału kulturowego. Mapując potencjał kulturowy, skupiliśmy się na czynnikach takich jak: partnerzy z otoczenia lokalnego, współpraca międzysektorowa, kulturowe dziedzictwo materialne i niematerialne, widoczność kultury i zapewnienie dostępu do informacji, warunki infrastrukturalne, bariery uczestnictwa w kulturze, społeczna rola kultury. Ponadto skupiliśmy się na osobach, które tworzą lokalną społeczność, ich talentach, pasjach i gotowości do zaangażowania się w tworzenie kultury.

Narzędzia badawcze

Przeprowadzona diagnoza miała w charakter jakościowo-ilościowy. W ramach diagnozy zorganizowaliśmy spotkania moderowane, podczas których pracowaliśmy w formule warsztatowej z młodzieżą. Przeprowadzono również wywiady indywidualne z lokalnymi liderami/aktywistami oraz badania ankietowe za pośrednictwem mediów społecznościowych MOK.

W ramach badań zastosowano triangulację, tj. metodę mającą zapewnić wyższą jakość prowadzonych badań i ograniczenie błędu pomiaru. Metoda polega na zbieraniu danych za pomocą dwóch lub większej liczby technik, a następnie porównywanie i łączenie wyników. W ramach badań triangulacja została zastosowana zarówno na poziomie technik badawczych, jak i analizy danych, w trakcie której zestawiano informacje pochodzące z różnych źródeł.

Źródła danych w ramach diagnozy lokalnej

Analiza danych zastanych

Analizie poddano dokumenty przygotowane w ramach aplikowania do projektu DK+ Inicjatyw Lokalne (wniosek). Analiza stanowiła uzupełnienie informacji zbieranych za pomocą innych metod badawczych.

Analiza objęła takie dokumenty jak:

- ✓ opis projektu, założenia, wniosek aplikacyjny;
- ✓ raporty z diagnoz z poprzednich edycji DK+ Inicjatywy Lokalne w Mysłowic (2015,2022);

- ✓ materiały dostępne na stronach internetowych miasta, lokalnych podmiotów;
- ✓ Dane Urzędu Miasta Mysłowic w tym Strategii Rozwoju Mysłowice 2030+ .

Indywidualny wywiad pogłębiony (IDI) z lokalnymi liderami/aktywistami

Wywiady indywidualne dostarczyły informacji na temat mocnych i słabych stron gminy, potencjałów kulturowych oraz warunków brzegowych w jakich można by było realizować inicjatywy lokalne. a także w jaki sposób można wzmacniać zaangażowanie społeczności lokalnej w działania MOK. W ramach wywiadów indywidualnych zebrano opinie proboszczów z Morg i Ławek, lokalnych aktywistów z Wesolej i Morg. Przeprowadzono wywiady z 7 osobami.

Badania ankietowe

W badaniu ankietowym wzięło udział prawie 80 mieszkańców dzielnicy Wesolą, Ławki, Morgi (N=79). Zakres kwestionariusza obejmował: określenia mocnych i słabych stron Mysłowic, wskazania potencjalnych osób i miejsc kulturotwórczych, diagnozę sposobów spędzania czasu wolnego, pomysły na inicjatywy.

Warsztaty z młodzieżą

Warsztaty przeprowadzono z młodzieżą szkoły technicznej i uczniami 7i 8 szkoły podstawowej. Spotkanie dostarczyły informacji na temat mocnych i słabych stron najbliższej okolicy, potencjałów kulturowych oraz warunków brzegowych w jakich można by było realizować inicjatywy lokalne dla i z młodzieżą. W warsztatach wzięło udział ok. 170 osób.

Cechownia Kultury - wyniki diagnozy

1. Kiedyś tu wszędzie były gospodarstwa, a ludzie pracowali w kopalni. Kontekst działań kulturalno-społecznych w Wesolej, na Ławkach i Morgach.

W Mysłowicach mieszka obecnie około 70–71 tysięcy osób (70 160). W strukturze demograficznej miasta kobiety stanowią około 51,8% populacji (ok. 36 350), natomiast mężczyźni około 48,2% (ok. 33 810)⁶. Miasto boryka się z problemem depopulacji (w ciągu ostatnich 5 lat liczba mieszkańców spadła o ponad 3%). Widoczny jest również proces starzenia się społeczeństwa: współczynnik obciążenia demograficznego jest wysoki – na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada już ponad 60 osób w wieku nieprodukcyjnym (głównie emerytów).

Mysłowice to miasto o niezwykle zróżnicowanej strukturze – od typowo wielkomiejskich, przemysłowych rejonów północnych i centralnych, po zielone, podmiejskie dzielnice na południu. Dzielnice: Morgi, Ławki i Wesola to południowe rejony, charakteryzujące się niską, często wiejską zabudową.

W kontekście kultury i lokalności Mysłowice są historycznie zakorzenione w kulturze górnośląskiej, silnie związanej z przemysłem ciężkim (Kopalnia Węgla Kamiennego „Mysłowice”). Współczesna kultura kojarzona jest w

⁶ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/jednostka/2939>

Polsce przede wszystkim z muzyką alternatywną i tzw. Mysłowicką Falą (zespoły Myslovitz, Negatyw, Penny Lane). Głównym animatorem działań kulturalnych jest Mysłowicki Ośrodek Kultury (MOK), aktywnie wychodzący z ofertą w teren – prowadzi swoją działalność w sześciu placówkach (siedzibie głównej i filiach).

Morgi, Ławki i Wesola to trzy dzielnice położone w południowej i południowo-zachodniej części Mysłowic. Tworzą one specyficzny, znacznie bardziej zielony i „spokojny” mikrosystem miejski, który wyraźnie kontrastuje z północnym, przemysłowym centrum.

W Ławkach i Morgach (w mniejszym stopniu w Wesolej, która jest największa z trzech dzielnic i najbardziej robotnicza) stopień anonimowości mieszkańców jest minimalny w porównaniu do Śródmieścia Mysłowic.

2. Każda dzielnica jest inna i ma swój charakter. Lokalność z perspektywy mieszkańców.

Chociaż każda z interesujących nas dzielnic jest położona w południowej i południowo-zachodniej części Mysłowic i łączy je charakter podmiejsko-wiejski, w kontraście do przemysłowego i poprzemysłowego centrum (wysokie bloki, kamienice i familoki), to między Morgami, Wesolą a Ławkami istnieją różnice.

Największą z badanych dzielnic jest Wesola – mieszka w niej ok. 7 500 – 8 000 osób. Jest też najbardziej poprzemysłowym rejonem – umiejscowiona w niej jest dawna KWK "Wesola", sporo jest też terenów pokopalnianych.. W odróżnieniu od Ławek i Morg, Wesola posiada silne miejskie centrum z

blokowiskami, które wyrosły wokół KWK "Mysłowice-Wesoła". Kopalnia ta, w przeciwieństwie do zlikwidowanej kopalni w centrum miasta, przez lata definiowała (i nadal definiuje) tutejszą tożsamość, strukturę zatrudnienia i lokalną kulturę.

Jeżeli chodzi o charakter zabudowy to z jednej strony mamy duże osiedla bloków z wielkiej płyty, a z drugiej strony sektory domów jednorodzinnych

W Wesołej mamy też największe skupisko szkół oraz takich atrakcji jak skatepark, boisko, FALA z placem zabaw i parkingiem, hałda KWK Wesoła, hala sportowa.

W dzielnicy działają aktywne podmioty, liderzy lokalni - m.in. Stowarzyszenie Sportowa Wesoła, Wesolaevents4u, Rugby Klub Hegemon Mysłowice
W Wesołej ponadto funkcjonuje filia Mysłowickiego Ośrodka Kultury.

Rys.1. Mapa administracyjna dzielnicy Wesola. Źródło:

<https://bip.myslowice.pl/pliki/myslowice/zalaczniki/1225/15-rd-wesola-statut.pdf>

Na Morgach mieszka ok. 2 500 mieszkańców. W odróżnieniu od innych dzielnic charakteryzuje ją położenie na wzgórzu, świetne punkty widokowe - wzniesienie zlokalizowane w okolicach ulicy Granicznej (osiągające wysokość 334 m n.p.m.) oraz tzw. wzgórze „Traugott” przy ulicy Skałki (331 m n.p.m.). Z punktu widokowego można podziwiać panoramy Beskidów, a przy dobrej widoczności, także Tatr. Badani wskazują jako atrakcyjne na Morgach – spacerul. Leśną.

Jeżeli chodzi o charakter zabudowy to w dzielnicy mamy głównie domy jednorodzinne, niska zabudowa, charakter podmiejski.

W dzielnicy działają aktywne podmioty, liderzy lokalni - m.in. orkiestra, „Szarne Dziółski”, Stowarzyszenie Morgowski Przystanek Kultury.

Na Morgach funkcjonuje też filia Mysłowickiego Ośrodka Kultury.

Rys.2. Mapa administracyjna dzielnicy Morgi. Źródło:
<https://myslowice-bip3.alfatv.pl/pliki/myslowice/zalaczniki/7073/projekt-uchwaly-nr-18.pdf>

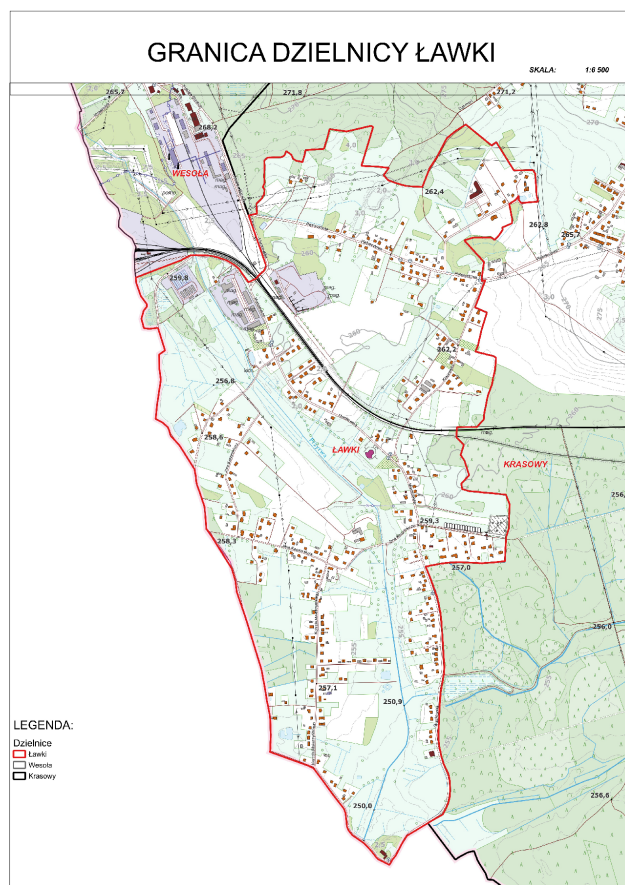
Ławki to najmniejsza i najbardziej peryferyjna z dzielnic – mieszka tu ok 1000-1200 osób. Jednocześnie jest najbardziej kameralna, otoczona lasami pszczyńskimi. Jeżeli chodzi o charakter zabudowy to w dzielnicy mamy rozproszoną niską zabudowę.

Badani podkreślają familiarność, brak anonimowości oraz silną integrację lokalnej społeczności na Ławkach – jako przykład integracji podawana jest

budowa lokalnego kościoła pod koniec lat 80. XX wieku, gdzie mieszkańcy sami, fizycznie wznosili budynek, wykorzystując cegły z wyburzanej cegielni w Wesolej.

Obecnie trwa remont dróg, co jest ogromnym utrudnieniem dla mieszkańców. Z atrakcji, obok zieleni, przyrody i lasów (Ławki są miejscem spacerów, biegania, jazdy rowerem – dolina potoku Przyrwa), na Ławkach znajduje się m.in. stadnina koni. Jeżeli chodzi o potok Przyrwa, to mieszkańcy zwracają uwagę, że nazwa dzielnicy Ławki wywodzi się od dawnych drewnianych kładek (ławek) służących do przekraczania potoku.

Rys.3. Mapa administracyjna dzielnicy Ławki. Źródło: Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXV/566/26 Rady Miasta Mysłowice z dnia 22 stycznia 2026 r.

Podsumowując charakterystykę: dzielnice Morgi, Ławki i Wesola są otoczone ogromnymi kompleksami leśnymi (część dawnych Lasów Pszczyńskich, sąsiedztwo Rezerwatu Las Murckowski).

Szczególnie Morgi i Ławki przeżywają obecnie proces tzw. suburbanizacji – buduje się tu najwięcej nowych domów jednorodzinnych w mieście. Ludzie zniechęceni hałasem z centrum Mysłowic czy Katowic przeprowadzają się tutaj ze względu na spokój, przy jednoczesnym dobrym skomunikowaniu z aglomeracją śląską (przez Morgi przebiega autostrada A4).

Zdj.1 Specyfika dzielnicy i potrzeby mieszkańców – uczniowie m.in. z Ławek

3. Tu jest spokój, tu jesteśmy u siebie. Potencjał miejsc i ludzi.

Mieszkańcy wskazywali szereg ważnych dla nich, ciekawych i atrakcyjnych miejsc, z których są dumni i/lub lubią tam spędzać czas. W wypowiedziach seniorów oraz uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych pojawiają się wielokrotnie następujące lokalizacje/miejsca/obiekty:

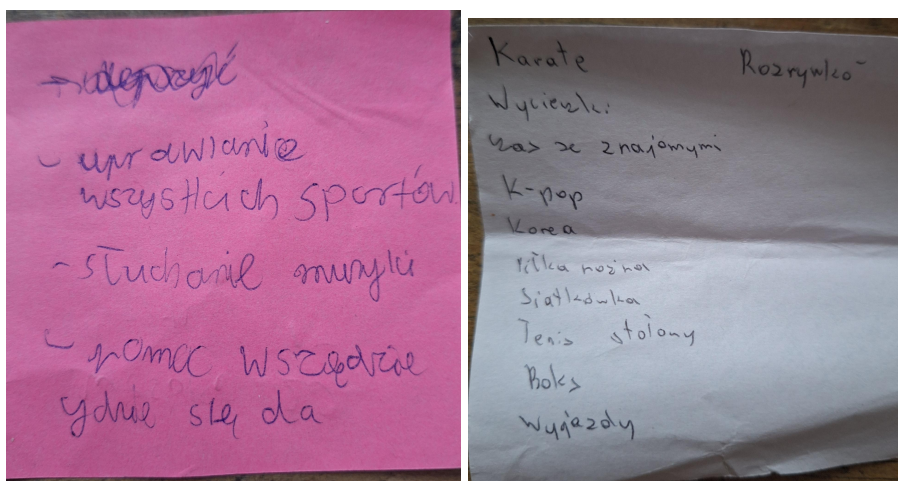
Fala w Wesolej
Punkt widokowy na Morgach
Wieża cieśnięć na granicy Wesolej i Katowic
Filia MOK w Wesolej i na Morgach
Skatepark w Wesolej
Dolina potoku Przyrwa na Ławkach
Witraże i wieża w kościele św. Jacka na Morgach
Hałda KWK Wesoła
Szkoly w dzielnicach
Hala sportowa Myślenice-Wesoła
Boiska przyszkolne
Sala zabaw Kosmos w Wesolej
Kościoły
Stadnina Karino na Ławkach
Szlaki piesze i trasy rowerowe
Place zabaw
Remizy strażackie

Aktywności, działania w czasie wolnym podejmowane przez mieszkańców:

- Spotkania ze znajomymi
- Wyjście do lasu, spacer

- Odpoczynek
- Wycieczki, wyjazdy
- Chodzenie do sklepu, „Żabki”
- Słuchanie muzyki (rap, k-pop, disco-polo, rock, muzyka poważna, ludowa)
- Zabawa, wyprowadzania psów
- Jazda, spotkania się na Skateparku
- Granie w piłkę nożną, koszykówkę, siatkówkę, uprawianie sportów walk (boks, karate MMA)
- Pływanie, bieganie, tenis
- Rysowanie, malowanie
- Gra na instrumentach, śpiew
- Pomaganie innym
- Uprawianie ogródka
- Zbieranie grzybów, wędkarstwo
- Jazda ścieżkami i szlakami rowerowymi, uczestnictwo w rajdach pieszych i rowerowych
- Gra w planszówki i na komputerze.

Zdj.1 i Zdj.2. Wskazania co robię najczęściej w wolnym czasie – uczniowie kl. 8 SP na Morgach.

Co ważne, badani w różnym wieku wskazywali przywiązanie do dzielnic jako miejsca, w którym mieszkają, które jest dla nich atrakcyjne i utożsamiają się z nim. Jeden z uczniów tak to ujmując:

„Mi się tutaj bardzo podoba, mamy super okolicę. Jak gdzieś jeździmy z wycieczkami szkolnymi to wcale tak nie jest że gdzie indziej jest ładniej”.

Jak wynika z badanego materiału, „ogromnym potencjałem dzielnic są tereny zielone (szeroko rozumiana przyroda), dziedzictwo kulturowo-materialne (szczególnie obiekty sakralne) oraz instytucje (filie MOK, biblioteka, organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola). Warto podkreślić, że niezależnie od grup wiekowych, mieszkańcy wskazywali podobne miejsca/instytucje. Wreszcie ogromnym zasobem są sami ludzie. Tak to ujmując jedna mieszkanka:

„My tu się raczej wszyscy znamy, mijamy na co dzień. Jest co prawda trochę nowych osób, ale raczej można się z nimi dogadać”.

4. Tak żeby ludzie przyszli, nie tylko Ci co wymyślili. O potrzebach mieszkańców i pomysłach na inicjatywy.

Właściwie za pośrednictwem każdego z narzędzi badawczych pytaliśmy mieszkańców o ich potrzeby. Można je pogrupować w następujące kategorie:

Zwiększenie takiego typu działań/wydarzeń jak:

- Wydarzenia rodzinne, integracyjne na świeżym powietrzu (pikniki),
- Występy kabaretów, stand up,

- Zawody/turnieje sportowe (np. na orlikach, boiskach) – częstsza organizacja. Jak to ujmują uczniowie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Mysłowicach: *„więcej aktywności, zawodów sportowych organizowanych w tym mieście”*,
- Powrót imprez typu Dożynki,
- Dodatkowe zajęcia (np. informatyki), zajęcia muzyczne (instrumenty, śpiew), taneczne (taniec towarzyski) fotograficzne, medialne,
- Gry VR, turnieje e-sport,
- Częstsze maratony filmowe (kino),
- Wystawy sztuki/rzemiosła na salach gimnastycznych szkół,
- Częstsze wyprzedaże garażowe, też w innych lokalizacjach niż Morgi.

Budowa, modernizacja infrastruktury:

- chodniki, nowe przystanki, sygnalizacja świetlna, zakończenie remontów dróg (głównie na Ławkach), *„drogi bez dziur”, „szybsza praca robotników”*,
- częściej kursujące autobusy miejskie (*„żeby nie jeździły tylko co godzinę”, „lepsza komunikacja miejska”*), reaktywacja/budowa kolejki,
- pełnowymiarowe boisko, „drugie boisko”, naprawa istniejących, jak wskazują młodzi badani: *„odremontowanie boiska na Morgach, położenie sztucznej trawy, nowa siatka do bramek, altanka koło boiska”*,
- odnowienie, dofinansowanie ośrodków sportowych, więcej wydarzeń na MOSIR,
- basen zewnętrzny, pływalnia, aquapark
- kino,
- więcej ścieżek rowerowe, miejsca do skakania, naprawa i rozbudowa skate parku,
- siłownie na świeżym powietrzu, profesjonalne siłownie w budynku,

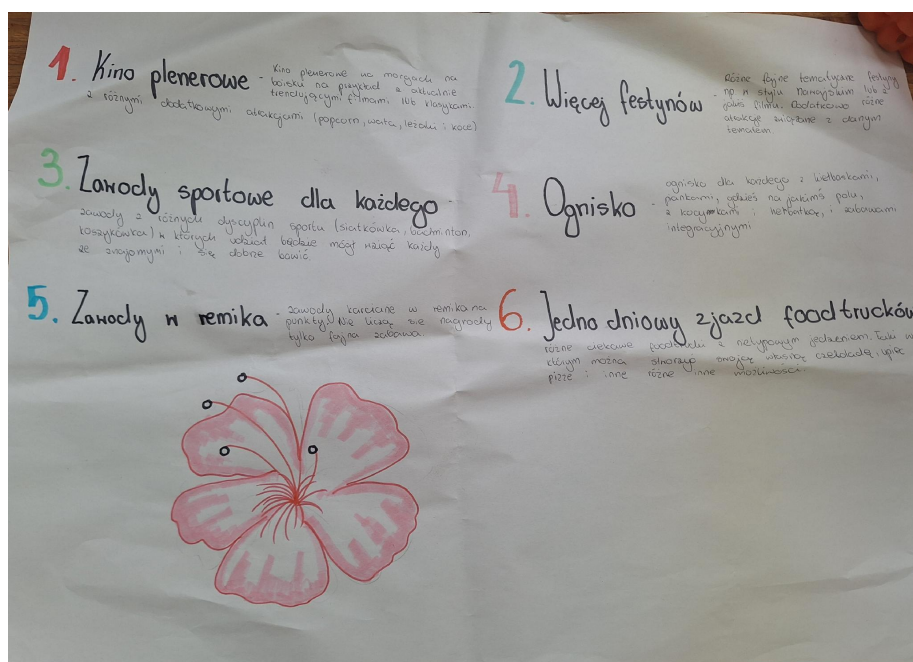
- boiska do siatkówki, też plażowej. Jak to ujmują mieszkańcy: *„uwielbiam grać w siatkówkę, ale nie ma gdzie”*, boisko do koszykówki,
- korty tenisowe,
- miejsca relaksacyjne, zadane miejsce do spotkań typu altanka, miejsce na ognisko.
- staw-łowiisko, zarybione Wesołej Fali,
- park linowy, ścianka wspinaczkowa,
- więcej atrakcji dla dzieci i młodzieży,
- szersza infrastruktura gastronomiczna (KFC, budki z dobrym kebabem, więcej budek/punktów z lodami, miejsce na kawę, matche, McDonald),
- powstanie centrum handlowego, sklepy Żabka, „trójshop” Rossmann-Pepco-Biedronka, generalnie: *„więcej sklepów!”*,
- park dla psów, schronisko dla zwierząt.

Realizacja takich działań jak:

- organizacja kina plenerowego, nocy filmowej (np. w okolicach filii MOK na Morgach, na Fali) – np. filmy science-fiction, klasyki, komedie, horrory,
- *„dużo koncertów”, „więcej festynów”* – wśród wskazań szczególnie młodszych badanych byli tacy wykonawcy jak Skolim, Mata, Malik Montana, Fagata, Sanah, Żabson *„znane zespoły na Dniach Mysłowic”*. Jeżeli chodzi o festyny to tak to ujmują uczniowie ze szkoły na Morgach: *„różne fajne tematycznie festyny np. w stylu hawajskim lub z jakimś filmem. Dodatkowo różne atrakcje związane z danym tematem”*,
- Warsztaty, pokazy samochodowe, zlot moto

- Zajęcia dla młodzieży związane z ich hobby (muzyczne, plastyczne, kulinarne, festiwal jedzenia włoskiego),
- Szkolne turnieje piłki nożnej, zawody sportowe dla każdego, jak to ujmują uczniowie klasy 8: *„zawody w różnych dyscyplinach sportu (siatka badminton, koszykówka) w których udział będzie mógł wziąć każdy ze znajomymi i się dobrze bawić”, „zawody z nagrodami koniecznie”,*
- Rajd rowerowy,
- Gry terenowe (szukanie skarbów, odkrywanie miejsc nieznanych), paintball,
- Konkursy typu „Mam talent”,
- Zawody e-sport, turnieje Fortnite, F1, Forza, Brawl Stars,
- Ogniska: „Ogniska dla każdego kiełbaskami, piankami, gdzieś na jakimś polu, z kocykami, herbatką i zabawami integracyjnymi”,
- Mistrzostwa, zawody gokardowe
- Wystawa sztuki na świeżym powietrzu,
- Ambient w parku, burleska,
- Foodtrucki towarzyszące innym wydarzeniom: *„Różne ciekawe foodtrucki z nietypowym jedzeniem. Też ważne żeby można było w nich też coś swojego stworzyć np. własną czekoladę, upiec pizzę różne inne możliwości”,*
- Festiwal Kolorów,
- Parking dla koni na Ławkach,
- Klub gaimingowy,
- koncert muzyki klasycznej,
- ule dla pszczół,
- kawiarnia (w Wesołej, na Morgach),
- spotkania literackie, autorskie, z takimi twórcami jak np. Marta Bijat,
- wywalenie dzwonków szkolnych i danie motywacyjnej muzyki
- turnieje dzielnicowe (piłkarskie, koszykarskie, siatkowe, biegowe);

Zdj.3. Pomysły na działania, inicjatywy lokalne – uczniowie kl. 7-8 SP na Morgach.

Przestrzeń do spotkań z przyjaciółmi „jakieś ciekawe miejsce do spotkań ze znajomymi, takie na luzie”. Miejsce spotkań połączone z przestrzenią relaksu i gastronomii łączy się w takiej wizji jak:

„Strefa z jakimś smacznym i w dobrej cenie jedzeniem, takie bez zobowiązań, żeby mecz można było zobaczyć, pogadać, a czasami potańczyć”

Jak to ujmie jedna z uczennic szkoły średniej:

„W sumie to nawet wystarczy taka altanka, byle była zadaszona, plus oświetlenie, kosze, żeby było czysto. Fajnie żeby tam nie było żuli”.

Jeżeli chodzi o uczniów to analizując materiał badawczy widać potrzebę inicjatyw **wzmacniających/budujących poczucia sprawstwa młodych osób** – czyli przekonania młodych ludzi, że mają realny wpływ na swoje otoczenie, wybory i decyzje. Działania, inicjatywy oparte na uczestnictwie i zaangażowaniu wzmacniają postawę: „mogę coś zmienić”, co sprzyja budowaniu odpowiedzialności, aktywności społecznej oraz gotowości do podejmowania własnych inicjatyw. Kiedy młodzież widzi efekty swojej pracy – np. w projektach kulturalnych, działaniach lokalnych zwiększa się ich motywacja, wiara we własne możliwości i zdolność do współdziałania.

Zaprezentowane wyżej potrzeby są oczywiście z różnego poziomu i zakresu jeżeli o realność ich zaspokojenia, patrząc na uwarunkowania finansowe, specyfikę programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne.

5. Jak wziąć kulturę w swoje ręce? Typ i potencjał inicjatyw lokalnych.

Badani mieszkańcy pytani byli o to w jakie inicjatywy czy działania chcieliby się aktywnie włączyć uwzględniając swoje umiejętności i zainteresowania. Przy analizie poniższych postulatów i pomysłów warto pamiętać że duża część z nich ma charakter marzeń, gdzie sami badani mieszkańcy formułowali pomysły, potrzeby, często bez określania warunków brzegowych (finansowych, czasowych, prawnych) ich wdrożenia, niemniej warto je przywołać aby zobaczyć spektrum pomysłów, a jednocześnie potrzeb i aspiracji mieszkańców i mieszkańek Wesołej, Morg, Ławek. Wśród odpowiedzi pojawiły się następujące kategorie:

Sport/aktywność ruchowa - turnieje, zawody sportowe

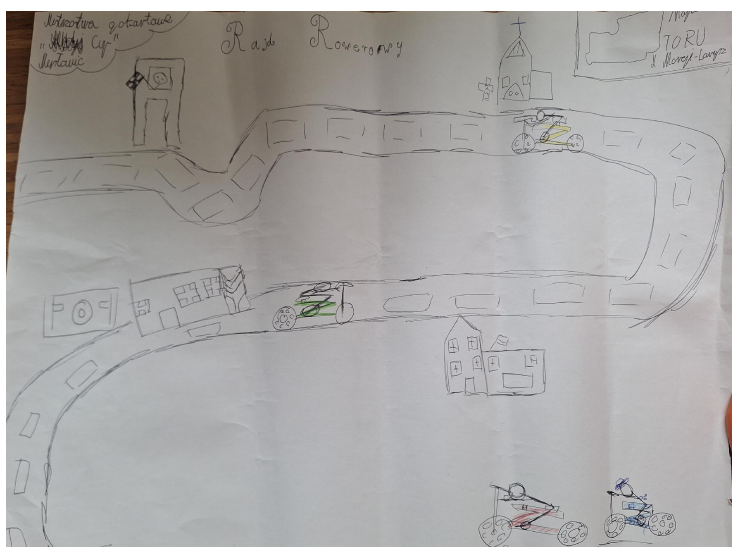

Biegi/zawody na 5/10 km., biegi terenowe, biegi na orientację,

Pokazy sztuk walk, zawody, turnieje m.in. MMA, boks, karate

Aktywności rowerowe (wycieczki, zawody, przygotowanie trasy rowerowej, miejsc do skakania, zawody, pokazy na skate parku)

Wycieczki piesze, rowerowe, wyścigi rowerowe.

Zdj.4. Pomysły na działania, inicjatywy lokalne – uczniowie kl. 7-8 SP na Morgach.

Wspólne wyjazdy dla dzieci i osób starszych – integracja międzypokoleniowa

Wydarzenia/imprezy/eventy - koncerty, festyny, Dożynki, pikniki, ogniska (na Morgach przy filii MOK, przy kościele w Wesolej na Fali i skate parku, na Ławkach przy kościele), potańcówki, występy zespołów folklorystycznych chórów ludowych, ponadto eventy tematyczne (np. strój, tradycje śląskie). Jeżeli chodzi o dożynki to zarówno uczniowie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Mysłowicach jak i seniorzy z Morg wskazują:

„zorganizować dożynki bo dawno nie było, a kiedyś były często i przyciągały wszystkich”,

Warsztaty/zajęcia – fotografia, kulinaria (również zajęcia ze zdrowego żywienia, dietytyki, lokalnej kuchni, kuchni włoskiej), zajęcia, kursy taneczne (towarzyski, hip-hop, brake-dance, taniec ludowy), zajęcia ze śpiewu. Zajęcia naukowe np. z doświadczeń chemicznych, zajęcia, kółka historyczne.

Zajęcia dotyczące dobrostanu, zdrowego trybu życia (ćwiczenia rozciągające, rehabilitacyjne dla seniorów, masaże)

Rękodzieło (wyszywanie, strojenie chust, biżuteria)

Inne - budowa siłowni na świeżym powietrzu, altanki, miejsca na ogniska, budowa nowych i renowacja obecnych boisk

Analizując wypowiedzi badanych, **widać zapotrzebowanie na działania w obszarze inicjatyw lokalnych**. Mieszkańcy (w różnym wieku) mają potrzebę wspólnych spotkań, różnego rodzaju warsztatów/aktywności pozwalających się czegoś pożytecznego nauczyć wspólnie z innymi.

U części mieszkańców widać potrzebę i gotowość dzielenia się doświadczeniem i/lub własnymi umiejętnościami.

Wyrażania wielokrotnie potrzeba różnego rodzaju imprez plenerowych w przestrzeni otwartej sprzyja **spotkaniu różnych grup wiekowych, społecznych i kulturowych**, tworząc przestrzeń do integracji i wzmacniania lokalnych więzi. Tego typu inicjatywy pełnią nie tylko funkcję rozrywkową, ale również **budują poczucie wspólnoty**, wzmacniają **identyfikację z miejscem** oraz dają szansę młodzieży na aktywne uczestnictwo i współtworzenie lokalnej kultury.

Ogólne wnioski z analizy wypowiedzi mieszkańców pokazują, że możliwość realizacji własnych, oddolnych inicjatyw w ramach II części projektu „Cechownia kultur – weź kulturę w swoje ręce ” jest dla nich bardzo atrakcyjna.

Uczestnicy wskazują potrzebę rozwoju swoich kompetencji w obszarze psychologii seniora oraz szeroko rozumianego dobrostanu seniora – widzą to w formie warsztatów/zajęć jogi, fitness, pilates, rehabilitacja.

Jak widać zgłaszane pomysły na inicjatywy częściowo pokrywają się już z istniejącą ofertą MOK (wydarzenia, zajęcia) – pokazuje to jednak duże zapotrzebowanie na tego typu ofertę i pośrednio pokazuje że program MOK jest adekwatny do potrzeb mieszkańców.

Zestawiając pomysły na inicjatywy (szczególnie te dotyczące lokalnego folkloru - gwary, tańca, śpiewu, stroju) z doświadczeniami innych domów kultury uczestniczących przez lata w Programie DK+ Inicjatywy Lokalne widać, że historie lokalne są czynnikiem integrującym mieszkańców i na trwałe zakorzeniają domy kultury z lokalnym krajobrazie⁷.

7

<https://sferadialogu.pl/podsumowanie-konwentu-w-ramach-programu-dom-kultury-edycja-2024-zadanie-i-inicjatywy-lokalne-wspolczesne-wyzwania-i-perspektywy-rozwoju/>

Podsumowanie

Proces jakim jest diagnoza lokalna realizowana w modelu partycypacyjnym daje szansę nie tylko na zabranie danych, ale również na zaangażowanie, budowanie motywacji do dalszych działań lokalnych uczestników badania (samyh mieszkańców) oraz nawiązywanie/wzmacnianie relacji/więzi pomiędzy animatorami z domów kultury a lokalną społecznością. Wydaje się, że ten postulat został zrealizowany w wypadku diagnozy lokalnej prowadzonej latem 2026 roku w ramach programu Dom Kultury + Inicjatyw Lokalne w Wesolej, na Morgach i Ławkach. Udało się zebrać opinie kilkuset mieszkańców i mieszkanki dzielnic, z różnych grup wiekowych.

Realizacja inicjatyw lokalnych w ramach DK+ będzie przyczyniała się do realizacji założeń i celów Strategii Rozwoju Mysłowice 2030+ - szczególnie Priorytet 2.2. *Miasto dumne ze swojej historii oraz teraźniejszości – wzmocnienie więzi społecznych w oparciu o tożsamość miasta i rozwój turystyki.*

Ponadto nasza diagnoza pozwala formułować założenia do realizacji inicjatyw lokalnych i szerzej rysuje kierunki rozwoju społeczno-kulturalnego w myślowickich dzielnicach. Warto ją, a raczej wybrane jej elementy - szczególnie te jakościowe) cyklicznie powtarzać, aby widzieć zmiany i modyfikować wspólnie tworzoną ofertę społeczno-kulturalną w Wesolej, na Ławkach i na Morgach, tak żeby faktycznie, jak głosi tytuł projektu, mieszkańcy „wzięli kulturę w swoje ręce”.

